

Dział 2. INNOWACJE PROCESOWE

Innowacja procesowa to zastosowanie nowych lub istotnie ulepszonych metod produkcji, dystrybucji i wspierania działalności w zakresie wyrobów i usług.

Nowe lub ulepszone procesy **muszą być nowe dla Waszego przedsiębiorstwa**, ale nie muszą być nowe dla rynku, na którym działa Wasze przedsiębiorstwo.

Nowe lub ulepszone procesy mogą być opracowane przez Wasze przedsiębiorstwo lub inne przedsiębiorstwa bądź organizacje.

Nie zalicza się tu innowacji dotyczących wyłącznie organizacji przedsiębiorstwa – takie są zaliczane do innowacji organizacyjnych (dział 8).

A. Czy w latach 2015–2017 Wasze przedsiębiorstwo wprowadziło:

1. nowe lub istotnie ulepszone metody wytwarzania (produkcji) wyrobów i usług?	tak	1
	nie	2
2. nowe lub istotnie ulepszone metody z zakresu logistyki lub metody dostarczania i dystrybucji Waszego zaopatrzenia, wyrobów i usług?	tak	1
	nie	2
3. nowe lub istotnie ulepszone metody (systemy) wspierające procesy w Waszym przedsiębiorstwie, takie jak systemy utrzymania (konserwacji) produkcji lub systemy operacyjne związane z zakupami, rachunkowością (księgowością), bądź systemy obliczeniowe?	tak	1
	nie	2
<i>Jeśli we wszystkich pytaniach odpowiedź jest negatywna, prosimy przejść do działu 3</i>		
B. Czy wśród innowacji procesowych wdrożonych w latach 2015-2017 były procesy nowe lub istotnie ulepszone dla rynku, na którym działa przedsiębiorstwo?	tak	1
	nie	2
	nie wiem	3

Dział 3. DZIAŁALNOŚĆ INNOWACYJNA PRZERWANA, ZANIECHANA LUB NIEZAKOŃCZONA W LATACH 2015–2017

Za *działalność innowacyjną* należy przyjąć aktywności **podjęte w celu opracowania lub wdrożenia innowacji produktowych lub procesowych**, takie jak: nabycie maszyn i urządzeń technicznych, środków transportu, narzędzi, przyrządów, ruchomości i wyposażenia, oprogramowania, licencji, prace inżyniersko-przygotowawcze, wzornictwo przemysłowe, szkolenia, marketing oraz prace badawczo-rozwojowe. **Zalicza się tu także prace badawczo-rozwojowe niezwiązane z konkretnymi innowacjami produktowymi i procesowymi – podjętymi w celu opracowania nowej wiedzy bądź rozwiązania problemów o charakterze naukowym bądź technicznym.**

D. Czy w latach 2015–2017 przedsiębiorstwo realizowało jakiś projekt innowacyjny (prowadziło działalność innowacyjną) mający na celu opracowanie lub wdrożenie **innowacji produktowych lub innowacji procesowych**, który był:

1. przerwany lub zaniechany przed ukończeniem?	tak	1
	nie	2
2. niezakończony na koniec 2017 r.?	tak	1
	nie	2

Dział 4. PRZYCHODY NETTO ZE SPRZEDAŻY W TYSIĄCACH ZŁ

Dział 4A. PRZYCHODY NETTO OGÓLEM ZE SPRZEDAŻY PRODUKTÓW (WYROBÓW I USŁUG), TOWARÓW I MATERIAŁÓW W 2017 R. W TYSIĄCACH ZŁ (bez znaku po przecinku)

Wyszczególnienie	Przychody netto ze sprzedaży produktów (wyrobów i usług), towarów i materiałów ogółem w tys. zł uzyskane w:	
	2017 r.	
0	1	
Ogółem	01	

UWAGA! Przedsiębiorstwa, które wprowadziły **innowacje produktowe** („tak” w pytaniu działu 1: A1 lub A2) wypełniają także działy: **4B, 5, 6, 7A, 7B**. Przedsiębiorstwa, które wprowadziły **innowacje procesowe** lub prowadziły **działalność innowacyjną przerwaną, zaniechaną lub niezakończoną** („tak” w pytaniu działu 2: A1 lub A2 lub A3 lub działu 3) wypełniają także działy: **5, 6, 7A, 7B**.

Dział 4B. PRZYCHODY NETTO W 2017 R. ZE SPRZEDAŻY PRODUKTÓW (WYROBÓW I USŁUG) NOWYCH LUB ISTOTNIE ULEPSZONYCH WPROWADZONYCH NA RYNEK W LATACH 2015–2017, W TYSIĄCACH ZŁ (bez znaku po przecinku)

Wyszczególnienie		Ogółem (w tysiącach zł)	w tym eksport/wywóz (w tysiącach zł)
0		1	2
Przychody w 2017 r. ze sprzedaży produktów (wytworów i usług) nowych lub istotnie ulepszonych wprowadzonych na rynek w latach 2015–2017		01	
z tego	nowe lub istotnie ulepszone dla rynku , na którym działa przedsiębiorstwo	02	
	nowe lub istotnie ulepszone tylko dla Waszego przedsiębiorstwa	03	

Dział 5. NAKŁADY NA DZIAŁALNOŚĆ INNOWACYJNĄ W ZAKRESIE INNOWACJI PRODUKTOWYCH I PROCESOWYCH W 2017 R.

Wyszczególnienie		W tysiącach zł ^{a)} (bez znaku po przecinku)		
0		1		
Ogółem (wiersze 02+03+04+08+09+10+13)		01		
Zakup wiedzy ze źródeł zewnętrznych		02		
Zakup oprogramowania		03		
Nakłady inwestycyjne na środki trwałe (wiersze 05+06) – z wyłączeniem środków przeznaczonych do prac B+R (powinny one zostać wykazane w wierszu 11)		04		
z tego	budynki i lokale, obiekty inżynierii lądowej i wodnej oraz grunty (grupy KŚT 1, 2, 0) ^{b)}	05		
	maszyny i urządzenia techniczne, środki transportowe, narzędzia, przyrządy, ruchomości i wyposażenie (grupy KŚT 3–8) ^{b)}	06		
	w tym z importu	07		
Szkolenie personelu związane bezpośrednio z wprowadzeniem innowacji produktowych lub procesowych		08		
Marketing związany z wprowadzeniem nowych lub istotnie ulepszonych produktów		09		
Działalność badawcza i rozwojowa (B+R) (wiersze 11+12)		10		
z tego	wewnętrzna (działalność prowadzona w przedsiębiorstwie)	11		
	zewnętrzna (w tym transfer środków ^{c)})	12		
Pozostałe nakłady poniesione na wprowadzenie nowych lub istotnie ulepszonych produktów lub procesów		13		
Z nakładów ogółem (wiersz 01) przypada na (wiersze 14+15+16+19+20+21= wiersz 01)	środki	własne	14	
		otrzymane od instytucji dysponujących środkami publicznymi	15	
		pozyskane z zagranicy (bezzwrotne)	16	
		w tym	z Unii Europejskiej	17
			w tym z Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój	18
		pochodzące z funduszy kapitału ryzyka	19	
	kredyty bankowe	20		
	pozostałe środki	21		

^{a)} Jeżeli nie poniesiono nakładów w danej kategorii, prosimy wstawić „0”.

^{b)} Według obowiązującej Klasyfikacji Środków Trwałych (KŚT).

^{c)} Przekazanie pieniędzy bez uzyskania w zamian produktu lub usługi B+R.

Dział 6. PUBLICZNE WSPARCIE DLA DZIAŁALNOŚCI INNOWACYJNEJ

A. Czy w latach 2015–2017 Wasze przedsiębiorstwo otrzymało publiczne wsparcie finansowe na działalność innowacyjną, w tym B+R (granty, dotacje, subsydia, ulgi podatkowe, kredyty preferencyjne, gwarancje kredytowe itp.), wyłączając działalność prowadzoną całkowicie na rzecz sektora publicznego? <i>(Jeśli tak, prosimy zaznaczyć rodzaje programów rządowych/samorządowych poprzez wpisanie znaku X w odpowiednich pozycjach.)</i>				tak	1
				nie	2
Rodzaje programów		od jednostek samorządu terytorialnego lub terenowych organów administracji rządowej	od jednostek rządowych szczebla centralnego (ministerstwa, agencje rządowe itp.)	z Unii Europejskiej	
0		1	2	3	
Podnoszenie kwalifikacji zawodowych	01				
Wsparcie współpracy międzynarodowej	02				
Wsparcie współpracy krajowej, regionalnej, klastrowej	03				
Wsparcie eksportu	04				
Poręczenia, gwarancje i pożyczki	05				
Specjalistyczna pomoc doradcza	06				
Wsparcie inwestycji	07				
Wsparcie współpracy sfery nauki i przedsiębiorstw	08				
Wsparcie działalności badawczo-rozwojowej	09				
Inne rodzaje programów	10				
B. Jeśli Wasze przedsiębiorstwo otrzymało w latach 2015–2017 dofinansowanie działalności innowacyjnej z Unii Europejskiej (znak X w kolumnie 3), to czy było to wsparcie z Programu ramowego w zakresie badań naukowych i innowacji „Horyzont 2020”?				• tak	1
				• nie	2

Dział 7. WSPÓŁPRACA Z INNYMI PODMIOTAMI W LATACH 2015–2017

Dział 7A. WSPÓŁPRACA W ZAKRESIE DZIAŁALNOŚCI INNOWACYJNEJ W LATACH 2015–2017

Współpraca w zakresie działalności innowacyjnej oznacza aktywny udział we wspólnych projektach dotyczących działalności innowacyjnej z innymi przedsiębiorstwami lub instytucjami niekomercyjnymi. Współpraca taka może mieć charakter perspektywiczny i długofalowy i nie musi pociągać od razu za sobą bezpośrednich, wymiernych korzyści ekonomicznych dla uczestniczących w niej partnerów.

Zwykłego zamawiania prac u wykonawców zewnętrznych, bez aktywnego współdziałania w ich realizacji, nie należy uważać za współpracę w zakresie działalności innowacyjnej.

A. Czy w latach 2015–2017 Wasze przedsiębiorstwo współpracowało z innymi przedsiębiorstwami lub instytucjami w zakresie działalności innowacyjnej?
(Jeśli tak, prosimy zaznaczyć rodzaje instytucji partnerskich i kraje ich umiejscowienia poprzez wpisanie znaku X w odpowiednich pozycjach.)

		tak	1			
		nie	2			
Rodzaje instytucji partnerskich w zakresie działalności innowacyjnej		Polska	Państwa UE, EFTA i UE-CC ^{a)}	USA	Chiny lub Indie	Pozostałe kraje
0		1	2	3	4	5
Inne przedsiębiorstwa należące do Waszej grupy przedsiębiorstw ^{b)}	01					
Dostawcy wyposażenia, materiałów, komponentów i oprogramowania	02					
Klienci	03					
Konkurenci i inne przedsiębiorstwa z tej samej dziedziny działalności	04					
Firmy konsultingowe (konsultanci), laboratoria komercyjne, prywatne instytucje B+R	05					
Jednostki PAN	06					
Instytuty badawcze	07					
Zagraniczne publiczne instytucje B+R	08					
Szkoły wyższe	09					
B. Współpracę, z którym spośród wymienionych w części A rodzajów instytucji partnerskich uważają Państwo za najbardziej korzystną dla działalności innowacyjnej Waszego przedsiębiorstwa? <i>(Prosimy podać tylko jeden, odpowiedni numer od 1 do 9.)</i>						
C. Z jaką liczbą przedsiębiorstw lub instytucji Wasze przedsiębiorstwo współpracowało w latach 2015–2017 w zakresie działalności innowacyjnej?						
☐ 1 – 3 ☐ 4 – 10 ☐ 11 – 20 ☐ > 20						

^{a)} Państwa UE, Europejskiego Stowarzyszenia Wolnego Handlu (EFTA), kandydujące do członkowskiej w UE: Albania, Austria, Belgia, Bośnia i Hercegowina, Bułgaria, Chorwacja, Cypr, Republika Czeska, Czarnogóra, Dania, Estonia, Finlandia, Francja, Grecja, Hiszpania, Irlandia, Islandia, Kosowo, Liechtenstein, Litwa, Luksemburg, Łotwa, Macedonia, Malta, Niderlandy, Niemcy, Norwegia, Portugalia, Rumunia, Serbia, Słowacja, Słowenia, Szwajcaria, Szwecja, Turcja, Węgry, Zjednoczone Królestwo (Wielka Brytania), Włochy.

^{b)} Grupa przedsiębiorstw obejmuje dwa lub więcej prawnie zdefiniowanych przedsiębiorstw stanowiących wspólną własność. Przedsiębiorstwa w grupie mogą działać na różnych rynkach w sensie geograficznym (jako oddział krajowy lub regionalny) i produktowym. Centrala jest również częścią grupy przedsiębiorstw.

Dział 7B. WSPÓŁPRACA W RAMACH INICJATYWY KLASTROWEJ W LATACH 2015–2017

A. Czy w latach 2015–2017 Wasze przedsiębiorstwo współpracowało z innymi przedsiębiorstwami lub instytucjami w ramach inicjatywy klastrowej? <i>(Jeśli tak, prosimy zaznaczyć rodzaje instytucji partnerskich poprzez wpisanie znaku X w odpowiednich pozycjach.)</i>		tak	1
		nie	2
<p>Według definicji M. E. Portera <i>klaster</i> jest to geograficzne skupisko wzajemnie powiązanych firm, wyspecjalizowanych dostawców, jednostek świadczących usługi, firm działających w pokrewnych sektorach i związanych z nimi instytucji (np. uniwersytetów, jednostek normalizacyjnych, stowarzyszeń handlowych oraz instytucji finansowych) w poszczególnych dziedzinach, konkurujących między sobą, ale również współpracujących. Na potrzeby obecnego badania niniejsze pytanie dotyczy inicjatywy klastrowej rozumianej jako powiązania kooperacyjne zawiązane w sposób formalny na podstawie listu intencyjnego, umowy stowarzyszeniowej, umowy o utworzeniu konsorcjum itp.</p>			
Rodzaje instytucji partnerskich w ramach inicjatywy klastrowej		Partnerzy	
		z Polski	z innych krajów
0		1	2
Inne przedsiębiorstwa należące do Waszej grupy przedsiębiorstw ^{a)}	01		
Dostawcy wyposażenia, materiałów, komponentów i oprogramowania	02		
Klienci	03		
Konkurenci i inne przedsiębiorstwa z tej samej dziedziny działalności	04		
Firmy konsultingowe (konsultanci), laboratoria komercyjne, prywatne instytucje B+R	05		
Jednostki PAN	06		
Instytuty badawcze	07		
Zagraniczne publiczne instytucje B+R	08		
Szkoły wyższe	09		
B. Czy w latach 2015–2017 Wasze przedsiębiorstwo uczestniczyło w innej niż klastrowa sformalizowanej współpracy, takiej jak na przykład izby i stowarzyszenia producenckie (w tym na przykład izby gospodarcze i handlowe), cechy rzemiosła i przedsiębiorczości itp.?		tak	1
		nie	2

^{a)} Grupa przedsiębiorstw obejmuje dwa lub więcej prawnie zdefiniowanych przedsiębiorstw stanowiących wspólną własność. Przedsiębiorstwa w grupie mogą działać na różnych rynkach w sensie geograficznym (jako oddział krajowy lub regionalny) i produktowym. Centrala jest również częścią grupy przedsiębiorstw.

Dział 8. INNOWACJE ORGANIZACYJNE

<p><i>Innowacja organizacyjna</i> to wdrożenie nowej metody organizacyjnej w przyjętych przez przedsiębiorstwo zasadach działania (w tym w zakresie zarządzania wiedzą), w organizacji miejsca pracy lub w stosunkach z otoczeniem, która nie była dotychczas stosowana w Waszym przedsiębiorstwie. Innowacja organizacyjna:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. musi być wynikiem strategicznych decyzji podjętych przez kierownictwo, 2. nie zalicza się tu fuzji i przejęć, nawet jeżeli dokonano ich po raz pierwszy. 		
A. Czy w latach 2015–2017 Wasze przedsiębiorstwo wprowadziło:		
1. nowe metody w zakresie przyjętych przez przedsiębiorstwo zasad działania (na przykład zarządzanie dostawami, gruntowne przekształcenie procesów w przedsiębiorstwie, systemy „odchudzonej produkcji” i systemy zarządzania jakością)?	tak	1
	nie	2
2. nowe metody podziału zadań i uprawnień decyzyjnych wśród pracowników (na przykład wprowadzenie po raz pierwszy nowego systemu odpowiedzialności pracowników, pracy zespołowej, decentralizacji, integracji lub dezintegracji wydziałów, systemów szkoleniowych itp.)?	tak	1
	nie	2
3. nowe metody organizacyjne w zakresie stosunków z otoczeniem – innymi przedsiębiorstwami lub instytucjami publicznymi (na przykład wykorzystanie po raz pierwszy takich form jak spółki, związki - alianse, podwykonawstwo lub zlecenie wykonywania pewnych zadań wyspecjalizowanym firmom zewnętrznym itp.)?	tak	1
	nie	2

Dział 9. INNOWACJE MARKETINGOWE

Innowacja marketingowa to wdrożenie nowej koncepcji lub strategii marketingowej różniącej się znacząco od metod marketingowych dotychczas stosowanych w Waszym przedsiębiorstwie. Innowacja marketingowa:

3. obejmuje znaczące zmiany w projekcie/konstrukcji produktów, opakowaniu, dystrybucji produktów, promocji produktów i kształtowaniu cen,
4. nie zalicza się tu zmian sezonowych, regularnych i innych rutynowych zmian w zakresie metod marketingowych.

A. Czy w latach 2015–2017 Wasze przedsiębiorstwo wprowadziło:

1. znaczące zmiany w projekcie/konstrukcji lub opakowaniu wyrobów lub usług (z wyłączeniem zmian, które zmieniają funkcjonalność produktu lub jego użyteczność – gdyż zalicza się je do innowacji produktowych)?	tak	1
	nie	2
2. nowe media lub techniki promocji produktów (na przykład pierwsze zastosowanie nowego medium reklamy, nowy wizerunek, wprowadzenie kart lojalnościowych itp.)?	tak	1
	nie	2
3. nowe metody w zakresie dystrybucji produktów lub kanałów sprzedaży (na przykład wprowadzenie po raz pierwszy systemu franchisingu lub licencji na dystrybucję produktów, sprzedaży bezpośredniej, ekskluzywnej sprzedaży detalicznej, nowe koncepcje ekspozycji produktów)?	tak	1
	nie	2
4. nowe metody kształtowania cen wyrobów i usług (na przykład pierwsze zastosowanie nowej metody korekty cen produktów w zależności od popytu, system upustów itp.)?	tak	1
	nie	2

Dział 10. OCHRONA WŁASNOŚCI INTELEKTUALNEJ, TRANSFER TECHNOLOGII

A. Czy w latach 2015–2017 Wasze przedsiębiorstwo wykorzystało różne formy zaangażowania finansowego w innym przedsiębiorstwie w celu zapewnienia sobie dostępu do posiadanych przez to przedsiębiorstwo własności intelektualnych (na przykład zakup udziałów w innym przedsiębiorstwie mający na celu nabycie własności intelektualnych)?	tak	1
	nie	2
B. Czy w latach 2015–2017 Wasze przedsiębiorstwo korzystało z udostępnianej nieodpłatnie przez inne jednostki własności intelektualnej (na przykład na zasadzie <i>open source</i>)?	tak	1
	nie	2
C. Jakiego rodzaju politykę patentową prowadziło w latach 2015–2017 Wasze przedsiębiorstwo?		
1. zgłaszało do opatentowania wszystkie projekty wynalazcze	tak	1
	nie	2
2. zgłaszało do opatentowania niektóre projekty wynalazcze	tak	1
	nie	2
3. chroniło projekt wynalazczy poprzez utrzymywanie tajemnicy know-how	tak	1
	nie	2
4. ochrona prawem autorskim	tak	1
	nie	2
5. rezygnowało z jakiegokolwiek ochrony projektów wynalazczych	tak	1
	nie	2
6. prowadziło badania patentowe światowego stanu techniki, korzystało z baz danych patentów, znaków towarowych lub innych baz danych praw własności intelektualnej	tak	1
	nie	2
7. przy współpracy z podmiotami zewnętrznymi zawierało umowy o współwłasności prawa do opracowanych i chronionych rozwiązań	tak	1
	nie	2
8. posiadało system zachęt dla pracowników dotyczący tworzenia własności intelektualnej	tak	1
	nie	2
D. Czy w latach 2015-2017 Wasze przedsiębiorstwo wykorzystywało w swojej działalności własne projekty wynalazcze?	tak	1
	nie	2
E. Jeśli Wasze przedsiębiorstwo wykorzystało w latach 2015–2017 chronione prawami wyłącznymi (patentami na wynalazki, prawami ochronnymi na wzory użytkowe i znaki towarowe, prawami z rejestracji wzorów przemysłowych i topografii układów scalonych) projekty wynalazcze krajowych podmiotów zewnętrznych, to były to rozwiązania:		
1. instytucji naukowych (PAN, instytuty badawcze, szkoły wyższe)	tak	1
	nie	2
2. innych przedsiębiorstw	tak	1
	nie	2
3. osób fizycznych	tak	1
	nie	2
F. Ilu zgłoszeń w latach 2015–2017 dokonało Wasze przedsiębiorstwo w Urzędzie Patentowym Rzeczypospolitej Polskiej:	1. znaków towarowych	
	2. wzorów przemysłowych	
	3. wzorów użytkowych	
	4. wynalazków	
G. Ile spośród wykazanych (w pytaniu F4) zgłoszeń wynalazków planuje Wasze przedsiębiorstwo dokonać w zagranicznych urzędach patentowych?		

Objaśnienia do formularza PNT-02/u

Sprawozdanie o innowacjach w sektorze usług dotyczy działalności innowacyjnej prowadzonej przez przedsiębiorstwo w latach 2015–2017, w tym w szczególności nowych lub istotnie ulepszonych produktów i procesów, nowych metod organizacyjnych i marketingowych wdrożonych przez przedsiębiorstwo w tym okresie oraz transferu i korzystania z nowych technologii w 2017 r.

Sprawozdanie o działalności innowacyjnej przedsiębiorstw w sektorze usług w latach 2015–2017 jest skróconą wersją rozszerzonego badania prowadzonego co dwa lata w ramach *Community Innovation Survey (CIS)*.

Prosimy wszystkie przedsiębiorstwa o wypełnienie sprawozdania PNT-02/u w dotyczącym je zakresie.

Działy: 1, 2, 3, 4A, 8, 9, 10, 11, 12 wypełniają **wszystkie przedsiębiorstwa**.

Przedsiębiorstwa, które wprowadziły **innowacje produktowe** („tak” w pytaniu działu 1: A1 lub A2) wypełniają także działy: **4B, 5, 6, 7A, 7B**.

Przedsiębiorstwa, które wprowadziły **innowacje procesowe** lub prowadziły **działalność innowacyjną** (w tym badawczo-rozwojową) **przerwaną, zaniechaną lub niezakończoną** („tak” w pytaniu działu 2: A1 lub A2 lub A3 lub działu 3) wypełniają także działy: **5, 6, 7A, 7B**.

Innowacja, zgodnie z szeroką definicją przyjętą w niniejszym badaniu, jest to wdrożenie nowego lub istotnie ulepszanego produktu (wyrobu lub usługi) lub procesu, nowej metody organizacyjnej lub nowej metody marketingowej w praktyce gospodarczej, organizacji miejsca pracy lub w stosunkach z otoczeniem.

Produkty, procesy oraz metody organizacyjne i marketingowe, których dotyczy badanie, nie muszą być nowością dla rynku (w kraju lub za granicą), na którym operuje Wasze przedsiębiorstwo. Badanie dotyczy produktów, procesów, metod organizacyjnych i marketingowych, będących nowością przynajmniej dla Waszego przedsiębiorstwa. Produkty, procesy i metody nie muszą być opracowane przez Wasze przedsiębiorstwo, mogą to być produkty, procesy i metody opracowane przez inne przedsiębiorstwo bądź przez jednostkę o innym charakterze (np. instytut badawczy, ośrodek badawczo-rozwojowy, szkołę wyższą itp.).

Badaniami statystycznymi innowacji objęte są wszystkie możliwe stopnie nowości: od produktów, procesów, metod organizacyjnych lub metod marketingowych nowych na skalę światową, poprzez produkty, procesy i metody nowe w skali kraju lub rynku, na którym operuje przedsiębiorstwo, po produkty, procesy i metody nowe tylko dla danego przedsiębiorstwa, lecz już wdrożone w innych przedsiębiorstwach, branżach lub krajach.

Wspólną cechą innowacji jest fakt, że zostały one **wdrożone**.

Nowy lub istotnie ulepszony produkt zostaje wdrożony, gdy jest **wprowadzony** na rynek. Nowe procesy, metody organizacyjne lub metody marketingowe zostają wdrożone, kiedy rozpoczyna się ich **faktyczne wykorzystywanie** w działalności przedsiębiorstwa.

Działalność innowacyjna obejmuje szereg działań o charakterze naukowym (badawczym), technicznym, organizacyjnym, finansowym i handlowym (komercyjnym), których celem jest opracowanie i wdrożenie innowacji. Niektóre z tych działań są innowacyjne same w sobie, inne zaś mogą nie zawierać elementu nowości, lecz być niezbędne do opracowania i wdrożenia innowacji.

Działalność innowacyjna obejmuje także **działalność badawczo-rozwojową, która nie jest bezpośrednio związana z tworzeniem konkretnej innowacji**.

Działy 1–7 dotyczą działalności innowacyjnej tylko w zakresie **innowacji produktowych i procesowych**.

Działy 8-9 dotyczą innowacji **organizacyjnych i marketingowych**.

Dział 1. Innowacje produktowe,

Dział 1 wypełniają wszystkie przedsiębiorstwa.

Dotyczy on wprowadzonych w latach 2015–2017 innowacji produktowych i procesowych oraz działalności innowacyjnej w zakresie nowych lub istotnie ulepszonych produktów i procesów, która była przerwana, zaniechana lub niezakończona w latach 2015–2017.

Innowacja produktowa to wprowadzenie na rynek wyrobu lub usługi, które są nowe lub istotnie ulepszone w zakresie swoich cech lub zastosowań. Zalicza się tu znaczące udoskonalenia pod względem specyfikacji technicznych, komponentów i materiałów, wbudowanego oprogramowania, łatwości obsługi lub innych cech funkcjonalnych.

Nowy lub istotnie ulepszony produkt **musi być innowacją przynajmniej dla Waszego przedsiębiorstwa** (nie musi być innowacją dla rynku). Innowacja produktowa **nie musi być opracowana przez Wasze przedsiębiorstwo**, mogą to być produkty opracowane przez inne przedsiębiorstwo bądź przez inną instytucję. Innowacja produktowa może być wynikiem zastosowania nowej wiedzy lub technologii bądź nowych zastosowań lub kombinacji istniejącej wiedzy i technologii.

Nowy produkt to wyrób lub usługa, które różnią się znacząco swoimi cechami lub przeznaczeniem od produktów dotychczas wytwarzanych przez przedsiębiorstwo.

Istotne ulepszenia istniejących produktów polegają na zmianach materiałów, komponentów oraz innych cech zapewniających lepsze działanie tych produktów.

Innowacje produktowe w zakresie usług polegają na wprowadzeniu znaczących udoskonalień w sposobie świadczenia usług, na dodaniu nowych funkcji lub cech do istniejących usług lub na wprowadzeniu całkowicie nowych usług.

Innowacją produktową nie są jednak zmiany, które nie pociągają za sobą znaczących zmian cech funkcjonalnych lub zastosowań produktu. Rutynowe aktualizacje/modernizacje oraz regularne zmiany sezonowe również nie stanowią innowacji produktowej.

Dział 2. Innowacje procesowe.

Innowacja procesowa jest to zastosowanie nowych lub istotnie ulepszonych metod produkcji, dystrybucji i wspierania działalności w zakresie wyrobów i usług.

Nowy lub istotnie ulepszony proces musi być innowacją przynajmniej dla Waszego przedsiębiorstwa (nie musi być innowacją dla rynku). Innowacja procesowa nie musi być opracowana przez Wasze przedsiębiorstwo, mogą to być procesy opracowane przez inne przedsiębiorstwo bądź przez inną instytucję.

Metody produkcji to techniki, urządzenia i oprogramowanie wykorzystywane do produkcji (wytwarzania) wyrobów lub usług.

Metody dostawy dotyczą logistyki przedsiębiorstwa i obejmują urządzenia, oprogramowanie i techniki wykorzystywane do nabywania środków produkcji, alokowania zasobów w ramach przedsiębiorstwa lub dostarczania produktów finalnych.

Do innowacji procesowych zalicza się nowe lub znacząco ulepszone metody tworzenia i świadczenia usług. Mogą one polegać na znaczących zmianach w zakresie sprzętu i oprogramowania wykorzystywanego dla działalności usługowej lub na zmianach w zakresie procedur i technik wykorzystywanych do świadczenia usług.

Innowacje procesowe obejmują także nowe lub istotnie ulepszone techniki, urządzenia i oprogramowanie w działalności pomocniczej takiej, jak zaopatrzenie, księgowość, obsługa informatyczna i prace konserwacyjne.

Innowacje procesowe mogą mieć na celu obniżenie kosztów jednostkowych produkcji lub dostawy, podniesienie jakości, produkcję bądź dostarczanie nowych lub znacząco udoskonalonych produktów.

Przez **rynek**, na którym działa przedsiębiorstwo rozumie się rynek w ujęciu towarowym, czyli taki, na którym działają przedsiębiorstwa o podobnym rodzaju działalności.

Dział 3. Działalność innowacyjna przerwana, zaniechana lub niezakończona w latach 2015–2017.

W pytaniach dotyczących działalności innowacyjnej prowadzonej w latach 2015–2017, która była przerwana, zaniechana lub niezakończona do końca 2017 r., jako działalność innowacyjną należy przyjąć takie rodzaje aktywności **podjęte w celu opracowania lub wdrożenia innowacji produktowych lub procesowych**, jak: nabycie maszyn i urządzeń technicznych, środków transportu, narzędzi, przyrządów, ruchomości i wyposażenia, oprogramowania, licencji, prace inżyniersko-przygotowawcze, wzornictwo przemysłowe, szkolenia, marketing oraz prace badawczo-rozwojowe. **Zalicza się tu także prace badawczo-rozwojowe niezwiązane z konkretnymi innowacjami produktowymi i procesowymi.**

Skrót PAN oznacza **placówki naukowe Polskiej Akademii Nauk** (instytuty naukowe i samodzielne zakłady naukowe).

Instytuty badawcze działają na podstawie **ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o Polskiej Akademii Nauk (Dz. U. z 2016 r. poz. 572, z późn. zm.)**, w rozumieniu której instytut badawczy prowadzi badania naukowe i prace rozwojowe ukierunkowane na ich wdrożenie i zastosowanie w praktyce.

Dział 4. Przychody netto ze sprzedaży w tysiącach zł

Dział 4A wypełniają wszystkie przedsiębiorstwa.

W **rubryce 1** należy podać uzyskane **2017 r.** przychody (bez podatku od towarów i usług) ze sprzedaży produktów (wyrobów i usług), towarów i materiałów w ujęciu ogółem.

Dla banków jako przychody ze sprzedaży należy przyjąć przychody w tytulu odsetek i prowizji, a dla zakładów ubezpieczeń składki przypisane brutto.

Dane zawarte w tych rubrykach w wierszu 1 muszą być zgodne z sumą wierszy 02 i 06 w dziale 1 część I sprawozdania **F-01/I-01** (dla jednostek, które składają sprawozdanie F-01/I-01 zgodnie z **Międzynarodowymi Standardami Rachunkowości** – zgodne z sumą wierszy 02, 06 oraz akcyzą ogółem wykazaną w dziale 1 części I sprawozdania F-01/I-01), a dane w wierszu 2 – odpowiednio z sumą wierszy 03 i 07.

Dział 4B wypełniają tylko przedsiębiorstwa, które odpowiedziały „tak” na pytanie działu 1: A1 lub A2.

W **rubryce 1 wierszu 1** należy podać uzyskane w **2017 r.** przychody netto ze sprzedaży produktów (wyrobów i usług) nowych lub istotnie ulepszonych wprowadzonych na rynek w ciągu **ostatnich 3 lat** (tzn. w latach 2015–2017). W **rubryce 1 wierszu 2** produktów nowych lub istotnie ulepszonych dla rynku, na którym działa Wasze przedsiębiorstwo, zaś w **rubryce 1 wierszu 3** produktów nowych lub istotnie ulepszonych tylko dla Waszego przedsiębiorstwa.

W przypadku braku możliwości podania dokładnych kwot przychodów ze sprzedaży produktów (wyrobów i usług) nowych lub istotnie ulepszonych, przedsiębiorstwa powinny podać **dane szacunkowe**.

Dział 5. Działalność innowacyjna i nakłady na działalność innowacyjną w zakresie innowacji produktowych i procesowych

Dział 5 wypełniają przedsiębiorstwa, które odpowiedziały „tak” na pytanie działu 1: A1 lub A2 oraz działu 2: A1 lub A2 lub A3 lub działu 3.

Dział 5 dotyczy nakładów finansowych poniesionych na działalność innowacyjną w **2017 r.** w ujęciu według rodzajów działalności innowacyjnej (wiersze 02–13) oraz według źródeł finansowania tych nakładów (wiersze 14–21).

W przypadku braku ewidencji podstawowej uniemożliwiającej wypełnienie działu 5 przedsiębiorstwa powinny podać **dane szacunkowe**.

Badane nakłady obejmują tzw. budżet innowacji, tzn. **wszelkie wydatki niezależnie od źródeł finansowania, bieżące i inwestycyjne, poniesione w 2017 r.** na wszystkie rodzaje działalności innowacyjnej, na prace zakończone sukcesem (tzn. wdrożeniem innowacji), przerwane, zaniechane i niezakończone do końca 2017 r.

Nakłady te powinny zostać wykazane w wielkości faktycznie poniesionej.

W **wierszu 02** należy wykazać koszty nabycia wiedzy zewnętrznej w postaci patentów, wynalazków (rozwiązań) nieopatentowanych, projektów, wzorów użytkowych i przemysłowych, licencji, ujawnień *know-how*, znaków towarowych oraz usług technicznych związanych z wdrażaniem innowacji produktowych i procesowych (z wyjątkiem usług B+R, których nabycie wykazywane jest w wierszu 12).

W **wierszu 03** należy wykazać koszty zakupu oprogramowania związane z wdrażaniem innowacji produktowych i procesowych niesklasyfikowane gdzie indziej (koszty oprogramowania tzw. zintegrowanego wykazywane są łącznie z nakładami na maszyny i urządzenia). W wierszu tym nie należy ujmować kosztów związanych z zakupem licencji na oprogramowanie.

W **wierszach 04 – 07** prosimy podać, w ujęciu według obowiązującej Klasyfikacji Środków Trwałych (KŚT), nakłady inwestycyjne na zakup i montaż maszyn i urządzeń związanych z wdrażaniem innowacji produktowych i procesowych oraz na budowę, rozbudowę i modernizację budynków służących wdrażaniu innowacji produktowych lub procesowych (z wyjątkiem nakładów inwestycyjnych związanych z prowadzoną działalnością B+R, które należy wykazać w wierszu 10).

W **wierszu 08** należy podać wydatki poniesione na szkolenie personelu związane z wprowadzaniem innowacji produktowych i procesowych, począwszy od etapu projektowania aż do fazy marketingu. Obejmują one zarówno nakłady na nabycie zewnętrznych usług szkoleniowych, jak i nakłady na szkolenie wewnętrzne. Mogą to być np. koszty szkolenia personelu w zakresie obsługi programów komputerowych związanych z wprowadzanymi innowacjami produktowymi lub procesowymi itp. Koszty szkolenia personelu związane z działalnością inną niż

wprowadzane nowe lub istotnie ulepszone produkty lub procesy nie powinny być tu wliczane.

W **wierszu 09** powinny być podane nakłady na marketing związany z wprowadzaniem nowych lub istotnie ulepszonych produktów. Nakłady te obejmują wydatki na wstępne badania rynkowe, testy rynkowe oraz reklamę wprowadzającą na rynek nowe lub istotnie ulepszone produkty.

W **wierszu 10** należy podać nakłady ogółem na **prace badawcze i rozwojowe (B+R)** związane z opracowywaniem nowych lub udoskonalonych produktów i procesów, wykonane przez samo przedsiębiorstwo (wiersz 11) lub nabyte od innych jednostek (wiersz 12).

Działalność badawcza i rozwojowa, w skrócie **B+R**, definiowana jest jako praca twórcza prowadzona w sposób metodyczny i podejmowana w celu zwiększenia zasobów wiedzy, w tym wiedzy o rodzaju ludzkim, kulturze i społeczeństwie oraz w celu wykorzystania zasobów wiedzy do tworzenia nowych zastosowań. W obszarze działalności badawczej i rozwojowej zawierają się:

1) badania naukowe

- a) badania podstawowe – oryginalne prace badawcze eksperymentalne lub teoretyczne podejmowane przede wszystkim w celu zdobywania nowej wiedzy o podstawach zjawisk i obserwowalnych faktów bez nastawienia na bezpośrednie zastosowanie komercyjne,
 - b) badania stosowane – prace badawcze podejmowane w celu zdobycia nowej wiedzy, zorientowane przede wszystkim na zastosowanie w praktyce,
 - c) badania przemysłowe – badania mające na celu zdobycie nowej wiedzy oraz umiejętności w celu opracowywania nowych produktów, procesów i usług lub wprowadzania znaczących ulepszeń do istniejących produktów, procesów i usług; badania te uwzględniają tworzenie elementów składowych systemów złożonych, budowę prototypów w środowisku laboratoryjnym lub w środowisku symulującym istniejące systemy, szczególnie do oceny przydatności danych rodzajów technologii, a także budowę niezbędnych w tych badaniach linii pilotażowych, w tym do uzyskania dowodu w przypadku technologii generycznych,
- 2) **prace rozwojowe** – nabywanie, łączenie, kształtowanie i wykorzystywanie dostępnej aktualnie wiedzy i umiejętności z dziedziny nauki, technologii i działalności gospodarczej oraz innej wiedzy i umiejętności do planowania produkcji oraz tworzenia i projektowania nowych, zmienionych lub ulepszonych produktów, procesów i usług, w szczególności:
- a) opracowywanie prototypów i projektów pilotażowych oraz demonstracje, testowanie i walidację nowych lub ulepszonych produktów, procesów lub usług w otoczeniu stanowiącym model warunków rzeczywistego funkcjonowania, których głównym celem jest dalsze udoskonalenie techniczne produktów, procesów lub usług, których ostateczny kształt nie został określony,
 - b) opracowywanie prototypów i projektów pilotażowych, które można wykorzystać do celów komercyjnych, w przypadku gdy prototyp lub projekt pilotażowy stanowi produkt końcowy gotowy do wykorzystania komercyjnego, a jego produkcja wyłącznie do celów demonstracyjnych i walidacyjnych jest zbyt kosztowna.

Przykłady działalności badawczej i rozwojowej:

- 1) w zakresie oprogramowania komputerowego:
 - badanie właściwości ogólnych algorytmów do obsługi dużych zbiorów danych w czasie rzeczywistym; poszukiwanie alternatywnych metod obliczeniowych,
 - badania ukierunkowane na znalezienie sposobu na zmniejszenie ilości spamu,
 - badania nad stosowaniem przetwarzania informacji w nowych dziedzinach lub w nowy sposób (np. opracowanie nowego języka programowania, nowych systemów operacyjnych, generatorów programu itp.),
 - opracowanie nowego oprogramowania aplikacji i znacznych ulepszeń systemów operacyjnych i programów użytkowych;
- 2) w zakresie bankowości i ubezpieczeń:
 - opracowanie nowych teorii ryzyka,
 - badanie nowych typów umów w celu objęcia ochroną ubezpieczeniową nowych rodzajów ryzyka, które pojawiły się na rynku lub badanie nowych typów instrumentów oszczędnościowych (badania stosowane),
 - opracowanie nowej metody zarządzania funduszem inwestycyjnym,

W przypadku jednostek wypełniających sprawozdanie PNT-01:

- dane zawarte w wierszu 11 w dziale 5 sprawozdania na formularzu PNT-02/u muszą być zgodne z danymi wykazanymi w wierszu 01 w dziale 1 sprawozdania na formularzu PNT-01,
- dane zawarte w wierszu 12 w dziale 5 sprawozdania na formularzu PNT-02/u powinny korespondować z danymi wykazanymi w wierszu 01 rubryce 1 w dziale 2 sprawozdania na

formularzu PNT-01.

Nakłady wewnętrzne na prace B+R (**wiersz 11**) są to nakłady poniesione w roku sprawozdawczym na prace B+R wykonane w jednostce sprawozdawczej, niezależnie od źródła pochodzenia środków.

Nakłady wewnętrzne na prace B+R obejmują zarówno **nakłady bieżące**, jak i **nakłady inwestycyjne** na środki trwałe związane z działalnością B+R, lecz nie obejmują amortyzacji tych środków.

Nakłady bieżące są to nakłady osobowe (wynagrodzenia brutto: osobowe, bezosobowe i honoraria oraz nagrody i wypłaty z zysku do podziału; narzuty na wynagrodzenia obciążające zgodnie z przepisami pracodawcę), a także koszty zużycia materiałów, przedmiotów nietrwałych i energii, koszty usług obcych obejmujące: obróbkę obcą, usługi transportowe, remontowe, bankowe, pocztowe, telekomunikacyjne, informatyczne, wydawnicze, komunalne itp., koszty podróży służbowych oraz pozostałe koszty obejmujące w szczególności podatki i opłaty obciążające koszty działalności i zyski, ubezpieczenia majątkowe i ekwiwalenty na rzecz pracowników – **w części, w której dotyczą działalności B+R**. Nakłady bieżące nie obejmują amortyzacji środków trwałych oraz podatku VAT.

Nakłady inwestycyjne obejmują nakłady na nowe środki trwałe, nakłady na zakup (przejęcie) używanych środków trwałych oraz na pierwsze wyposażenie inwestycji niezaliczane do środków trwałych, a nabyte ze środków inwestycyjnych. Wartość nakładów inwestycyjnych powinna obejmować zarówno nakłady na środki trwałe związane z działalnością B+R, oddane do użytku w roku sprawozdawczym, jak też nakłady poniesione w tym okresie na inwestycje niezakończone (tj. na przyszłe środki trwałe związane z działalnością B+R).

Dane zawarte w wierszu 11 muszą być zgodne z danymi wykazanymi w wierszu 01 w dziale 1 sprawozdania na formularzu **PNT-01**.

Nakłady zewnętrzne na zakup usług B+R (**wiersz 12**) obejmują wartość prac B+R wykonanych poza jednostką sprawozdawczą przez wykonawców (podwykonawców) krajowych oraz nakłady poniesione przez jednostkę sprawozdawczą na prace B+R wykonane za granicą.

Wartość wykazana w wierszu 12 powinna korespondować z wartością wykazaną w dziale 2 wierszu 01 sprawozdania na formularzu **PNT-01**.

W **wierszu 13** należy wykazać pozostałe nakłady poniesione na wprowadzanie innowacji produktowych lub procesowych. Obejmuje czynności niezaliczone do działalności B+R, takie jak: studia wykonalności, testowanie i ocenę nowych lub znacząco ulepszonych produktów lub procesów (z wyjątkiem testowania zaliczanego do prac B+R, takiego jak np. testowanie prototypów), standardowe opracowywanie i udoskonalanie oprogramowania, oprzyrządowanie, prace inżyniersko-przygotowawcze.

W **wierszu 16** należy podać wydatki ze środków pozyskanych od jednostek i ośrodków zagranicznych na finansowanie działalności innowacyjnej. Fundusze pochodzące z pożyczek zwrotnych nie powinny być tu wykazane, natomiast należy wykazać środki z pożyczek, co do których ustala się w odpowiednich porozumieniach, że pod określonymi warunkami mogą być darowane. Jednostki będące filiami przedsiębiorstw zagranicznych (wielonarodowych) powinny tu wykazać środki bezzwrotne otrzymane od tzw. spółek-matek.

W **wierszu 17** należy podać wartość nakładów finansowanych ze środków Unii Europejskiej, nawet gdy w momencie poniesienia nakładów środki unijne nie zostały jeszcze przedsiębiorstwu wypłacone.

W **wierszu 19** należy wykazać środki otrzymane na działalność innowacyjną z tzw. funduszy kapitału ryzyka.

Kapitał ryzyka (*Venture Capital*, w skrócie VC) jest jedną z odmian *Private Equity*. Są to inwestycje dokonywane we wczesnych stadiach rozwoju przedsiębiorstw, służące uruchomieniu przedsiębiorstwa lub jego ekspansji. *Private Equity* są to inwestycje na niepublicznym rynku kapitałowym, służące osiągnięciu dochodu poprzez średnio- i długoterminowe zyski z przyrostu wartości kapitału.

W **wierszu 20** należy podać wartość kredytów bankowych – krajowych i zagranicznych – przeznaczonych na działalność innowacyjną.

Dział 7. Współpraca z innymi podmiotami w latach 2015–2017

Dział 7 wypełniają przedsiębiorstwa, które odpowiedziały „tak” na pytanie działu A1 lub A2 lub działu 3.

Jednostki Polskiej Akademii Nauk działają na podstawie ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o Polskiej Akademii Nauk i obejmują instytuty naukowe, pomocnicze jednostki naukowe oraz inne jednostki organizacyjne.

Instytuty badawcze działają na podstawie ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o instytutach badawczych

(Dz. U. z 2016 r. poz. 371, z późn. zm.), w rozumieniu której instytut badawczy prowadzi badania naukowe i prace rozwojowe ukierunkowane na ich wdrożenie i zastosowanie w praktyce.

Dział 10. Ochrona własności intelektualnej, transfer technologii

Dział 10 wypełniają wszystkie przedsiębiorstwa.

Umowa wzajemnego licencjonowania – umowa pomiędzy dwoma lub więcej stronami polegająca na udostępnieniu przez każdą stronę pozostałym stronom umowy prawa do wykorzystywania swojej własności intelektualnej. Zwykle żadna ze stron nie wnosi finansowej należności za wykorzystywane w ten sposób licencje.

Własność intelektualna – obejmuje dwie kategorie praw własności:

- 1) własność przemysłową (patenty, wzory użytkowe, znaki towarowe, itp.);
- 2) prawa autorskie odnoszące się do dzieł literackich, muzycznych, plastycznych, audiowizualnych, itp.

Wynalazek – jest to nowe rozwiązanie o charakterze technicznym posiadające poziom wynalazczy i nadające się do przemysłowego stosowania, które nie jest częścią dotychczasowego stanu techniki. Przez stan techniki rozumie się wszystko to, co zostało udostępnione do wiadomości powszechnej w formie pisemnego lub ustnego opisu, przez stosowanie, wystawienie lub ujawnienie w inny sposób.

Wynalazek uważa się za posiadający poziom wynalazczy, jeżeli nie wynika on dla znawcy, w sposób oczywisty, ze stanu techniki. Wynalazek uważany jest za nadający się do przemysłowego stosowania, jeżeli według wynalazku może być uzyskany wytwór lub wykorzystany sposób, w rozumieniu technicznym, w jakiegokolwiek działalności przemysłowej, nie wykluczając rolnictwa. Na wynalazek może być udzielony patent. Patentów nie udziela się na wynalazki, których wykorzystanie byłoby sprzeczne z porządkiem publicznym lub dobrymi obyczajami.

Za wynalazki nie uważa się w szczególności:

- 1) odkryć, teorii naukowych i metod matematycznych;
- 2) wyrobów o charakterze jedynie estetycznym;
- 3) planów, zasad i metod dotyczących działalności umysłowej lub gospodarczej oraz gier;
- 4) wytworów, których niemożliwość wykorzystania może być wykazana w świetle powszechnie przyjętych i uznanych zasad nauki;
- 5) programów do maszyn cyfrowych;
- 6) przedstawienia informacji.

Patent – jest to wyłączne prawo udzielone na wynalazek przez organ krajowy (w Polsce – Urząd Patentowy Rzeczypospolitej Polskiej) lub międzynarodowy (Europejski Urząd Patentowy – patent europejski). Prawo przyznane jest osobie fizycznej lub prawnej do wyłącznego korzystania z wynalazku na określonym terytorium, przez 20 lat od daty zgłoszenia wynalazku, na warunkach wynikających z ustaw danego kraju lub z konwencji międzynarodowej.

Wzór użytkowy – jest to nowe i użyteczne rozwiązanie o charakterze technicznym, dotyczące kształtu, budowy lub zestawienia przedmiotu o trwałej postaci. Wzór użytkowy uważa się za rozwiązanie użyteczne, jeżeli pozwala ono na osiągnięcie celu mającego praktyczne znaczenie przy wytwarzaniu lub korzystaniu z wyrobów. Na wzór użytkowy udzielane jest prawo ochronne. Udzielenie prawa ochronnego na wzór użytkowy stwierdza się przez wydanie świadectwa ochronnego. Prawo to podlega wpisowi do rejestru wzorów użytkowych. Zakres przedmiotowy prawa ochronnego określają zastrzeżenia ochronne zawarte w opisie ochronnym wzoru użytkowego.

Przez uzyskanie prawa ochronnego nabywa się prawo wyłącznego korzystania ze wzoru użytkowego w sposób zarobkowy lub zawodowy na całym obszarze Rzeczypospolitej Polskiej. Czas trwania prawa ochronnego wynosi 10 lat od daty dokonania zgłoszenia wzoru użytkowego w Urzędzie Patentowym.

Zgłoszenie wzoru użytkowego zawiera rysunki, może ono obejmować tylko jedno rozwiązanie. Wymóg ten nie ogranicza ujęcia w zgłoszeniu różnych postaci przedmiotu, posiadających te same istotne cechy techniczne zastrzeżanego rozwiązania, jak również przedmiotu składającego się z części organicznie lub funkcjonalnie ze sobą związanych.

Wzór przemysłowy – jest to nowa i oryginalna, nadająca się do wielokrotnego odtwarzania postać wyrobu, przejawiająca się szczególnie w jego kształcie, właściwościach powierzchni, barwie, rysunku lub ornamentie. Wzorem przemysłowym nie jest postać wyrobu uwarunkowana wyłącznie względami technicznymi lub funkcjonalnymi. Wzór przemysłowy uważa się za nowy, jeżeli przed datą, według której oznacza się pierwszeństwo do uzyskania prawa z rejestracji, nie został podany do powszechnej wiadomości w sposób umożliwiający jego odtworzenie, ani nie był z wcześniejszym pierwszeństwem zgłoszony wzór, który następnie został zarejestrowany. Wzór przemysłowy uważa się za oryginalny, jeżeli różni się w sposób wyraźny od wzorów znanych i jego cechy nie są wyłącznie kombinacją cech znanych wzorów.

Na wzór przemysłowy może być udzielane prawo z rejestracji. Czas trwania prawa z rejestracji wynosi 25 lat od daty dokonania zgłoszenia wzoru przemysłowego w Urzędzie Patentowym. O udzieleniu prawa z rejestracji wzoru przemysłowego dokonuje się wpisu do rejestru wzorów przemysłowych. Udzielenie prawa z rejestracji na wzór przemysłowy stwierdza się przez wydanie świadectwa rejestracji.

Znak towarowy – jest to oznaczenie przedstawione w sposób graficzny lub takie, które da się w sposób graficzny wyrazić, jeżeli oznaczenie takie nadaje się do odróżnienia w obrocie towarów jednego przedsiębiorstwa od tego samego rodzaju towarów innych przedsiębiorstw.

Znakiem towarowym może być w szczególności wyraz, rysunek, ornament, kompozycja kolorystyczna, forma przestrzenna, w tym forma towaru lub opakowania, a także melodia lub inny sygnał dźwiękowy. Jako znaki towarowe rozumie się także znaki usługowe. Jako **towary** rozumie się w szczególności wyroby przemysłowe, rzemieślnicze, płody rolne oraz produkty naturalne, zwłaszcza wody, minerały, surowce, a także usługi.

Jako znaki towarowe powszechnie znane rozumie się znaki, które nie są zarejestrowane.

Na znak towarowy może być udzielone prawo ochronne, którego czas trwania wynosi 10 lat od daty dokonania zgłoszenia, z możliwością przedłużania go na kolejne 10-cio letnie okresy.

Przykłady innowacji*

Innowacje produktowe

- wypiek nowego rodzaju chleba w stosunku do już wypiekanych,
- stół z funkcją składania zamiast zwykłego dotychczas produkowanego,
- polar z nowego rodzaju materiału,
- wózek dziecięcy z aluminiową ramą zamiast stalowej używanej dotychczas,
- wzbogacenie dotychczas świadczonej przez firmę usługi wynajmu samochodów o dowóz i odwiezienie klienta.

Innowacje procesowe

- zastosowanie wydajniejszych urządzeń w stosunku do używanych dotychczas w firmie,
- zastosowanie czujników sensorycznych lub czasowych usprawniających proces produkcyjny,
- wyposażenie środków transportu w GPS w firmie,
- wdrożenie systemu identyfikacji towarów (np. poprzez okodowanie lub RFID) w firmie,
- wdrożenie w firmie oprogramowania optymalizującego trasy dostaw,
- wprowadzenie systemu kontroli dostawców.

Innowacje organizacyjne

- wdrożenie telepracy w firmie,
- wdrożenie outsourcingu (np. przekazanie księgowości do biura rachunkowego) przez firmę,
- nowy system edukacji pracowników w stosunku do systemu dotychczas stosowanego.

Innowacje marketingowe

- wprowadzenie kart lojalnościowych w firmie,
- różnicowanie okładki tej samej książki wydanej przez firmę (zgodnie z dokonaną segmentacją klientów),
- wykorzystanie nowego medium reklamowego przez firmę.